

Sieć Szkół Stowarzyszonych UNESCO (ASPnet)

Strategia 2022-2030

"Budowanie pokojowej i zrównoważonej przyszłości poprzez transformacyjną edukację"

Podsumowanie strategii

Sieć Szkół Stowarzyszonych UNESCO (ASPnet) jest jedną z najstarszych i największych globalnych sieci szkół. W ciągu 70 lat istnienia rozwijała się dynamicznie, zrzeszając obecnie blisko 12 000 instytucji edukacyjnych w 182 krajach.

Działalność ASPnet służy realizacji wizji pokojowego, zdrowego i zrównoważonego świata, w którym wszyscy ludzie, drogą edukacji, zyskują wiedzę, umiejętności i siłę sprawczą do kształtowania swojego życia i przyszłości w harmonijnych relacjach z innymi ludźmi oraz ze swoim środowiskiem – zarówno fizycznym, jak i cyfrowym - w tym z otaczającą przyrodą. W latach 2022-2030 członkowie ASPnet wraz z krajowymi koordynatorami, Międzynarodową Jednostką Koordynującą, UNESCO i partnerami będą pracować nad realizacją tej wizji, działając jako laboratoria pomysłów na rzecz globalnego obywatelstwa, zrozumienia międzykulturowego i zrównoważonego rozwoju. Sieć będzie zachęcać do innowacyjnej i transformacyjnej edukacji na wszystkich jej poziomach: lokalnym, krajowym globalnym, zwłaszcza poprzez podejście obejmujące całą szkołę (Whole School Approach), w ten sposób przyczyniając się do osiągnięcia [Celów Zrównoważonego Rozwoju](#), z naciskiem położonym na [Cel 4.7](#), a także [program działań ONZ na rzecz transformacji edukacji i wysiłki UNESCO w kierunku ponownego wyobrażenia sobie edukacji dla przyszłości](#).

Nadrzędnym celem działań Sieci Szkół Stowarzyszonych w latach 2022-2030, jest wzmocnienie w osobach uczących się, drogą transformacyjnej edukacji, umiejętności prowadzenia zdrowego trybu życia, promowania zrównoważonego rozwoju i angażowania się w świat jako jego kreatywni i odpowiedzialni obywatele. W tym celu członkowie, koordynatorzy krajowi, międzynarodowa jednostka koordynująca i partnerzy będą współpracować dla osiągnięcia wyników w czterech obszarach, którymi są:

- **SZKOŁY JAKO ŻYWE LABORATORIA:** Szkoły na całym świecie są źródłem innowacji i transformacji oraz działają jako żywe laboratoria na rzecz globalnego obywatelstwa, zrozumienia międzykulturowego i zrównoważonego rozwoju.
- **MOBILIZACJA MOŻLIWOŚCI:** Wzbudzana jest motywacja, zarówno na poziomie instytucjonalnym, jak i ludzkim, i mobilizowane są zdolności innowacyjnego nauczania i uczenia się opartego na partycypacji, w szczególności poprzez holistyczne, *obejmujące całą szkołę podejście* do zrównoważonego rozwoju (Whole School Approach),.
- **GLOBALNA SIEĆ I WSPÓŁPRACA:** Wzmacniana jest międzynarodowa współpraca, partnerstwo i dzielenie się wiedzą między krajami i szkołami.

- KOMUNIKACJA I REKLAMA: Edukacja transformacyjna, Globalna Edukacja Obywatelska (GCED - Global Citizenship Education), Edukacja dla Zrównoważonego Rozwoju (ESD) i holistyczne, obejmujące całą szkołę podejście do zrównoważonego rozwoju (WSA), są uznawane za główne czynniki stymulujące innowacje w edukacji, a zasada wysokiej jakości i przyswajalności jest promowana i na bieżąco wdrażana w ramach Sieci i poza nią, także wśród szerszej opinii publicznej i decydentów.

Wyniki te można osiągnąć, gdy wszyscy interesariusze ASPnet - członkowie Sieci, Koordynatorzy Krajowi, Międzynarodowa Jednostka Koordynująca - oraz partnerzy¹ są zaangażowani i mają zdolność do prowadzenia działań i pracy w skoordynowany sposób. Krajowych Koordynatorów zachęca się do opracowania krajowych planów działania lub dostosowania istniejących już planów zgodnie z niniejszą globalną strategią oraz do określenia konkretnych wyników i działań, które przyczynią się do jej ogólnej realizacji². Członkowie ASPnet są proszeni o zapoznanie się z niniejszą globalną strategią, nawiązanie współpracy z koordynatorem krajowym w swoim kraju w celu opracowania i wdrożenia krajowego planu działania oraz, w stosownych przypadkach, zdefiniowania planu działania w szkole.

Chcąc przyczynić się do realizacji nakreślonego wyżej celu oraz osiągnięcia jak najlepszych wyników Sieci, Międzynarodowa Jednostka Koordynacyjna UNESCO ASPnet będzie współpracować z Koordynatorami Krajowymi i instytucjami członkowskimi nad osiągnięciem następujących kluczowych rezultatów i działań w latach 2022-2030³:

Opracowywanie i wdrażanie innowacyjnych programów pilotażowych, projektów, kampanii, konkursów i wydarzeń oraz identyfikowanie, dokumentowanie i upowszechnianie informacji i materiałów dotyczących obiecujących praktyk.

- Budowanie partnerstw w celu projektowania i wdrażania innowacyjnych programów pilotażowych, kampanii, konkursów i wydarzeń (zgodnie z globalnymi priorytetami UNESCO Afryka, Równość płci i Młodzież);⁴
- Zainicjowanie, zaprojektowanie i wdrożenie 1-2 globalnych projektów flagowych, umożliwiających jednoczesne zaangażowanie w realizację wzajemnie powiązanych zadań w czterech wcześniej wymienionych priorytetowych obszarach działań;
- Identyfikowanie, analizowanie i upowszechnianie obiecujących praktyk powiązanych tematycznie z obszarami działania ASPnet i korespondujących z podejściem obejmującym całą szkołę (WSA).

Tworzenie zasobów i narzędzi rozwoju kompetencji oraz organizowanie służących temu praktycznych warsztatów.

¹ Oprócz partnerów zewnętrznych, członkowie ASPnet, koordynatorzy krajowi i Międzynarodowa Jednostka Koordynująca korzystają z szerokiej gamy potencjalnych partnerów wewnątrz UNESCO, aby realizować swoją misję, np. miejsca światowego dziedzictwa UNESCO, rezerwy biosfery, geoparki, miasta kreatywne, miasta uczące się, katedry i sieci UNITWIN, biura regionalne i terenowe oraz wyspecjalizowane instytuty i centra.

² W ankiecie 13% krajowych koordynatorów stwierdziło, że posiada krajową strategię, 26% stwierdziło, że posiada strategię, ale jest ona w trakcie (prze)budowy, 39% stwierdziło, że nie posiada strategii, ale planuje ją opracować, a 22% stwierdziło, że nie posiada strategii, ale uważa, że jej opracowanie może być przydatne.

³ Dla każdego okresu dwuletniego proponowany będzie uzupełniający plan prac, wskazujący działania priorytetowe.

⁴ Uczniowie i nauczyciele ASPnet będą nie tylko beneficjentami, ale także zaangażują się w pracę i działania jako twórcy zmian, posiadacze wiedzy i partnerzy.

- Włączenie rozwoju kompetencji do programów pilotażowych, projektów, kampanii i konkursów oraz budowanie partnerstw w celu zapewnienia interesariuszom ASPnet odpowiednich możliwości szkoleniowych i materiałów dotyczących tematycznych obszarów działania ASPnet i podejścia całościowego do szkoły (WSA);
- Opracowywanie, rozpowszechnianie i wspieranie korzystania z przewodników i zasobów ASPnet, np. zbioru dobrych/innowacyjnych praktyk w zakresie podejścia do zrównoważonego rozwoju obejmującego całą szkołę, przewodnika ASPnet dotyczącego wymiany międzykulturowej, e-kursu dla nowych członków i komitetów narodowych;
- Budowanie społeczności osób uczących się i społeczności praktyków we wspólnych obszarach tematycznych.

Tworzenie i utrzymywanie odpowiednich narzędzi sieciowych i wydarzeń dla interesariuszy ASPnet

- Zbudowanie i utrzymywanie nowej infrastruktury cyfrowej, w tym platformy społeczności online, systemu aplikacji członkowskich oraz zaktualizowanego katalogu członków i krajowych koordynatorów;
- Usprawnienie systemu monitorowania i sprawozdawczości dla krajowych koordynatorów i członków;
- Organizowanie wirtualnych i bezpośrednich konferencji i warsztatów, np. spotkań krajowych koordynatorów, obchodów 70. rocznicy ASPnet, forów studenckich, forów nauczycielskich itp.

Opracowanie i wdrożenie strategii komunikacji i wsparcia oraz mechanizmów rozwoju możliwości

- Opracowywanie, wdrażanie i regularne aktualizowanie strategii komunikacji i wsparcia ASPnet oraz przygotowywanie odpowiednich materiałów i zasobów;
- Wykorzystanie głosów uczniów, nauczycieli i liderów szkolnych ASPnet, perspektyw i obiecujących praktyk w pracy UNESCO w zakresie badań, tworzenia wiedzy i rzecznictwa, w tym zapraszanie przedstawicieli ASPnet na międzynarodowe, regionalne i krajowe fora oraz wydarzenia edukacyjne;
- Wzmocnienie mechanizmów ASPnet w celu przekazywania obiecujących praktyk decydującym politycznym.

Strategia 2022-2030⁵:

Budowanie pokojowej i zrównoważonej przyszłości poprzez transformacyjną edukację

1. Wizja i wartości

Swoją działalnością ASPnet wspiera realizację wizji pokojowego, zdrowego i zrównoważonego

⁵ Niniejsza strategia opiera się na *Strategii ASPnet na lata 2014-2021: Globalna sieć szkół podejmujących globalne wyzwania: Budowanie globalnego obywatelstwa i promowanie zrównoważonego rozwoju*, ewaluacji ASPnet przeprowadzonej w 2016 r. przez Wewnętrzną Służbę Nadzoru UNESCO, *Przewodnika dla krajowych koordynatorów ASPnet i Przewodnika dla członków ASPnet*, przeszłych i bieżących prac ASPnet na poziomie międzynarodowym, regionalnym, krajowym i lokalnym oraz wymian z krajowymi koordynatorami, członkami i partnerami, ankiety przeprowadzonej wśród krajowych koordynatorów w okresie od lipca do października 2022 r. w celu zebrania pomysłów i wkładu w strategiczne ukierunkowanie sieci, a także globalnego procesu konsultacji od października do listopada 2022 r. z kluczowymi interesariuszami i partnerami ASPnet w celu przekazania informacji zwrotnych na temat projektu strategii.

świata, w którym wszyscy ludzie, drogą edukacji, zyskują wiedzę, umiejętności i siłę sprawczą do kształtowania swojego życia i przyszłości w harmonijnych relacjach z innymi ludźmi oraz ze swoim środowiskiem – zarówno fizycznym, jak i cyfrowym - w tym z otaczającą przyrodą.⁶ Zgodnie z [Konstytucją UNESCO](#), [Kartą Narodów Zjednoczonych](#), [Konwencją o Prawach Dziecka](#) i [Celami Zrównoważonego Rozwoju](#), ASPnet wyznaje wartości i zasady praw człowieka oraz poszanowania godności, równości płci, wolności, sprawiedliwości i demokracji, zrównoważonego rozwoju, poszanowania dla różnorodności i międzynarodowej solidarności.

2. Budowanie naszego dziedzictwa

W 1953 r. UNESCO zainauguowało projekt o nazwie: *Schemat skoordynowanych działań eksperymentalnych w edukacji do życia we wspólnocie światowej* ([Scheme of Co-ordinated Experimental Activities in Education for Living in a World Community](#)), obejmujący 33 szkoły średnie w 16 państwach członkowskich. Jego celem było "wspieranie rozwoju edukacji w zakresie celów i działań Organizacji Narodów Zjednoczonych i wyspecjalizowanych agend oraz zasad Powszechnej Deklaracji Praw Człowieka".

W 2023 r. obchodzimy jubileusz 70.-lat istnienia sieci Szkół Stowarzyszonych UNESCO, powszechnie znanych z akronimu ASPnet, która zrzesza już obecnie blisko 12 000 instytucji edukacyjnych w 182 krajach, których wspólnym zadaniem, przy wsparciu koordynatorów krajowych i Międzynarodowej Jednostki Koordynującej, jest wzmocnienie w osobach uczących się, drogą transformacyjnej edukacji, umiejętności prowadzenia zdrowego trybu życia, promowania zrównoważonego rozwoju i angażowania się w świat jako jego kreatywni i odpowiedzialni obywatele.

Członkowie ASPnet - uczniowie, nauczyciele i ich społeczności - pobudzają innowacje i transformację na poziomie lokalnym, krajowym i globalnym. Działają jako żywe laboratoria na rzecz globalnego obywatelstwa, zrozumienia międzykulturowego i zrównoważonego rozwoju, zwłaszcza poprzez podejście do szkoły jako całości. Państwa członkowskie UNESCO wykorzystują Sieć do testowania nowych pomysłów i metod nauczania przed wdrożeniem ich do swoich systemów edukacyjnych. Rola instytucji ASPnet jako żywych laboratoriów staje się nierzadko inspiracją dla innych szkół i podmiotów edukacyjnych spoza Sieci do podejmowania podobnych prób transformacji, czego naturalnym rezultatem jest zwielokrotnienie efektu działania Sieci. ASPnet służy również UNESCO jako pulsometr i tablica rezonansowa, pozwalające dostosować pracę Organizacji do rzeczywistości w terenie, a w programach, forach i działaniach związanych z edukacją globalną uwzględnić w pierwszym rzędzie potrzeby, głosy i punkt widzenia osób uczących się, edukatorów i społeczności, w których żyją i pracują na co dzień.

Opierając się na tych szczególnych właściwościach i mocnych stronach ASPnet priorytetowo traktuje swój udział w realizacji Celów Zrównoważonego Rozwoju, z naciskiem na Cel 4.7, a także programu ONZ na rzecz transformacji edukacji, jak również wysiłki UNESCO w kierunku ponownego sformułowania roli i kształtu edukacji przyszłości.

⁶ Zgodnie z Kartą UNESCO i średnioterminową strategią UNESCO (2022-2029), ASPnet przyczynia się głównie do realizacji Celu Strategicznego 1: "Zapewnienie wysokiej jakości, sprawiedliwej i włączającej edukacji oraz promowanie możliwości uczenia się przez całe życie dla wszystkich, między innymi w celu zmniejszenia nierówności oraz promowania uczących się i kreatywnych społeczności, szczególnie w erze cyfrowej". W programie prac UNESCO (2022-2025) ASPnet ma "nadal angażować społeczności szkolne, od poziomu edukacji przedszkolnej do zawodowej, a także nauczycieli i osoby kształcące nauczycieli, w przekształcanie środowisk uczenia się. Obejmuje to współpracę międzysektorową w ramach UNESCO i z partnerami zewnętrznymi w celu zaangażowania członków w innowacyjne projekty pilotażowe, kampanie, konkursy i wydarzenia oraz wniesienia głosów nauczycieli i uczniów do lokalnych i globalnych dyskusji na temat ponownego wyobrażenia sobie systemów edukacji na miarę XXI wieku".

3. Ukierunkowanie edukacji na transformację

ASPnet ma wieloletnie doświadczenie w działaniach na rzecz wspierania pokoju, praw człowieka, zrozumienia międzykulturowego oraz zrównoważonego rozwoju i realizacja tych celów będzie kontynuowana w latach 2022-2030.

Oczekuje się, że edukacja w dzisiejszym świecie umożliwi uczącym się zdobycie wiedzy, umiejętności, przyswojenie wartości, kształtowanie postaw i umiejętności działania, pozwalających rozwijać się w coraz bardziej zróżnicowanych i szybko zmieniających się społeczeństwach.

W obliczu współczesnych wyzwań, takich jak zmiany klimatyczne, ideologie promujące przemoc i nienawiść, czy ryzyko utraty zdrowia i dobrostanu, w tym w wyniku globalnych pandemii, edukacja powinna umożliwić osobom uczącym się w każdym wieku stanie się agentami zmian w celu przekształcenia naszych społeczeństw dla dobra wszystkich ludzi i planety. Edukacja transformacyjna przygotowuje uczniów do odpowiedzialnego i aktywnego udziału w przechodzeniu do bardziej pokojowego i zrównoważonego świata. Wymaga to od nich nauczenia się krytycznego kwestionowania własnych poglądów i kontekstu społecznego, w którym żyją, w tym zrozumienia mechanizmów, które utrwalają niezrównoważony rozwój i niesprawiedliwość. Stanie się to punktem wyłączenia do badania możliwości podejmowania działań, które przyczyniają się do zmian osobistych i społecznych. Aby edukacja była transformacyjna, musimy tworzyć konteksty uczenia się, które zapewniają podmiotowość, dobre samopoczucie i rozwój uczniów, nauczycieli, ich społeczności i środowiska naturalnego. Program nauczania, pedagogika, organizacja szkoły, materiały edukacyjne, partnerstwa i (fizyczne) środowiska uczenia się muszą być zaprojektowane tak, aby wyposażyć uczniów w umiejętności transformacyjne, biorąc pod uwagę ich własne doświadczenia i ambicje w kontekście społecznym, naturalnym, politycznym, gospodarczym i kulturowym.

3.1 Transformacyjna edukacja na rzecz bardziej pokojowej i zrównoważonej przyszłości

Edukacja transformacyjna zapewnia moralny kompas, cel i znaczenie oraz przyczynia się do dobrostanu i rozwoju jednostek, zbiorowości i całej Planety. Dobrostan i rozwój jednostki wymaga odpowiedniego klimatu szkolnego, dbałości o zdrowie fizyczne i psychiczne uczniów oraz ich respektowania ich praw (politycznych, społecznych i kulturowych). Podstawą do tego jest zapobieganie przemocy szkolnej i nękanii, w tym przemocy ze względu na płeć, a także wszelkim formom stygmatyzacji i dyskryminacji wobec uczniów i nauczycieli. Jednakże dobrostan oznacza

o wiele więcej niż tylko zapobieganie krzywdom. Składają się na niego również ciągłe wysiłki na rzecz budowania społeczności i zwiększania autonomii uczniów, aby mogli stać się aktywnymi obywatelami. Wiąże się to z praktykami pedagogicznymi, które koncentrują się na kluczowych wartościach i zasadach: integracji, współdziałania, współpracy, solidarności, interdyscyplinarności, dociekliwości i równowagi rozwojowej. Jeśli społeczność szkolna działa zgodnie z tymi zasadami, może służyć jako obiecujący model kształtowania szerszej społeczności poza szkołą. Tak rozumiana edukacja nie powinna pozostawiać w tyle niewykorzystanych talentów – ukrytych w każdym człowieku skarbów – lecz starać się stwarzać uczniom w jak największej sposobności do

znajdywania powiązań z własnym dziedzicwem, kształtowania postawy otwartości na inne style bycia, odkrywania i równoważenia relacji z otaczającą przyrodą, przyjmowania odpowiedzialności i podejmowania odpowiednich działań na rzecz wspólnego dobra oraz chęci uczenia się przez całe życie.

Transformacyjna edukacja na rzecz globalnego obywatelstwa, zrównoważonego rozwoju i zrozumienia międzykulturowego odnosi się do 17 Celów Zrównoważonego Rozwoju sformułowanych w Agendzie 2030 i przyczynia się do ich realizacji, co stanowi skuteczne ramy dla szkół do podejmowania działań na poziomie lokalnym, krajowym i międzynarodowym⁷, a Cel 4.7 uznany został za czynnik umożliwiający realizację wszystkich innych Celów i wysokiej jakości edukacji:

"Do 2030 r. należy zapewnić, że wszyscy uczący się nabeżdą wiedzę i umiejętności potrzebne do promowania zrównoważonego rozwoju, w tym między innymi poprzez edukację na rzecz zrównoważonego rozwoju i zrównoważonego stylu życia, edukację na rzecz zdrowia i dobrostanu, praw człowieka, równości płci, promowania kultury pokoju i niestosowania przemocy, globalnego obywatelstwa i uznania wartości różnorodności kulturowej oraz wkładu kultury w zrównoważony rozwój".

3 obszary tematyczne działania ASPnet

Globalna edukacja obywatelska (GCED) przygotowuje uczniów w każdym wieku - zarówno dzieci, młodzież, jak i dorosłych - do przyjmowania aktywnej postawy wobec globalnych wyzwań oraz do roli kompetentnych podmiotów w budowaniu bardziej pokojowego, tolerancyjnego, integracyjnego

i bezpiecznego świata. GCED promuje kulturę pokoju i niestosowania przemocy, co oznacza uczenie się życia razem, z uwzględnieniem różnic płci, ras, języka, religii lub kultury, przy jednoczesnym wspieraniu powszechnego poszanowania sprawiedliwości i praw człowieka, od którego takie współistnienie jest zależne. Założeniem GCED jest upowszechnianie wiedzy, zrozumienia i umiejętności krytycznego myślenia o kwestiach globalnych oraz wzajemnych powiązaniach/współzależnościach krajów i różnych społeczności, a także rozwijanie poczucia przynależności do wspólnoty ludzkiej, dzielenia się wartościami i obowiązkami, empatii, solidarności oraz szacunku dla różnic i różnorodności.

W latach 2019-2021, w ramach globalnej inicjatywy **ASPnet Teacher Education Institutions (TEIs)** – dziekani, edukatorzy, nauczyciele - a także koordynatorzy krajowi z 18 krajów wraz z UNESCO

⁷ Bank zasobów UNESCO dla edukatorów na temat celów zrównoważonego rozwoju:
<https://en.unesco.org/themes/education/sdgs/material>

i ekspertami wymieniali się dobrymi praktykami w zakresie przekształcania nauczania i uczenia się na rzecz globalnego obywatelstwa i zrównoważonego rozwoju oraz inicjowali wspólne projekty zmian. Na przykład, nauczyciele i studenci z Argentyny, Belgii, Finlandii, Japonii, Kenii, Filipin i Senegalu wzmocnili swoje umiejętności współpracy międzykulturowej poprzez ustanowienie mechanizmu e-twinning, dzięki któremu wspólnie opracowali innowacyjne i transformacyjne działania edukacyjne w zakresie GCED i ESD. Społeczność praktyków opracowała również dynamiczną, wspólną wizję przekształcenia początkowego kształcenia nauczycieli, zachęcając do globalnej współpracy.

Edukacja na rzecz zrównoważonego rozwoju (ESD), a w szczególności edukacja w zakresie zmian klimatu, może wyposażyć uczniów w każdym wieku w wiedzę, umiejętności, postawy, wartości i gotowość do sprostania wzajemnie powiązanim globalnym wyzwaniom, w tym zmianom klimatu, utracie różnorodności biologicznej, nierównoważonemu wykorzystaniu zasobów i nierównościami, a także przyczynić się do kształtowania ekologicznych, odpornych na zmiany klimatu i sprawiedliwych społeczeństw. ESD jest procesem uczenia się przez całe życie i integralną częścią wysokiej jakości edukacji. UNESCO wspiera państwa członkowskie poprzez edukację na rzecz realizacji Celów Agendy 2030 ([ESD for 2030](#)) i „Współpracę na rzecz edukacji ekologicznej: przygotowanie każdego ucznia do przystosowania się do warunków klimatycznych” w podejmowaniu działań dla przyspieszenia wdrażania edukacji w zakresie edukacji na rzecz zrównoważonego rozwoju i zmian klimatu (Greening Education Partnership: Getting every learner climate-ready), holistycznego spojrzenia na politykę, programy nauczania, nauczycieli i środowisko uczenia się oraz promowania podejścia angażującego całą społeczność.

W szkołach ASPnet we wszystkich regionach miały miejsce ważne działania edukacyjne, których celem było przygotowanie do zmian klimatu, a [udany projekt pilotażowy ASPnet](#), zainicjowany w 2016 roku nadał mu szczególny impet i zapewnił wsparcie 250 szkołom w 25 krajach w celu wdrożenia całościowego podejścia do tematu zmian klimatycznych. Dzięki temu holistycznemu i partycypacyjnemu podejściu uczniowie, nauczyciele, a także dyrektorzy szkół uczestniczących w projekcie, kadra i szersza społeczność zaangażowali się w połączenie nauki i działań w celu włączenia zrównoważonego rozwoju w każdy wymiar ich szkoły (zarządzanie, nauczanie i uczenie się, obiekty i działanie oraz partnerstwo w ramach społeczności lokalnej).

Edukacja międzykulturowa oraz poszanowanie różnorodności kulturowej i dziedzictwa kulturowego pozwala uczniom zrozumieć, docenić i podjąć pozytywne działania w odniesieniu do własnej i cudzej kultury i tożsamości, a także ich wkładu w życie społeczeństwa. Rozwijają empatię, tolerancję, samoświadomość, krytyczne myślenie, wieloperspektywiczność, umiejętności językowe i komunikacyjne oraz, bardziej ogólnie, zrozumienie i szacunek dla wszystkich narodów i ich kultur, cywilizacji, wartości i sposobów życia.

W latach 2019-2021 szkoły ASPnet w krajach Unii Europejskiej były zaangażowane w innowacyjny projekt pilotażowy, dotyczący nauczania i uczenia się z wykorzystaniem żywego dziedzictwa, dzięki opracowanemu specjalnie pilotażowemu zestawowi materiałów edukacyjnych dla nauczycieli. Nauczyciele angażowali swoich uczniów w odkrywaniu dziedzictwa kulturowego, ucząc ich w jaki sposób chronić je i przekazywać następnym pokoleniom. Nauczyciele stwierdzili, że zaangażowanie się w żywe dziedzictwo pozwoliło im uczynić naukę bardziej interesującą, znaczącą i motywującą dla uczniów. Uczniowie krytycznie zastanawiali się nad funkcją i znaczeniem dziedzictwa w ich życiu oraz w życiu ich rodzin, społeczności i społeczeństw, zyskując także lepsze zrozumienie różnorodności własnego dziedzictwa kulturowego i jego znaczenia dla przyszłości.

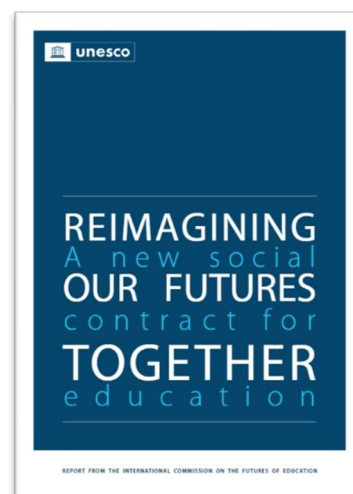
3.2 Metody i kierunki przekształcania edukacji

Pilna potrzeba przekształcenia edukacji, a także nadania priorytetu transformacyjnym rodzajom edukacji, takim jak globalna edukacja obywatelska, edukacja na rzecz zrównoważonego rozwoju są

silnie podkreślane w sztandarowym raporcie UNESCO *Przemysłenie na nowo naszej wspólnej przyszłości: Nowa umowa społeczna na rzecz edukacji (Reimagining our futures together: A new social contract for education)* ("Raport o przyszłości edukacji")⁸. W raporcie stwierdza się, że świat znajduje się w punkcie zwrotnym i że stoimy przed wyborem: podążać dalej niezrównoważoną ścieżką lub radykalnie zmienić kurs. **Edukacja ma wielką moc wprowadzania zmian, a wiedza i uczenie się są niezbędne do transformacji społecznej. Jednak sposób, w jaki edukacja jest obecnie zorganizowana, nie wystarcza do zapewnienia sprawiedliwości, pokoju i zdrowej planety.** W istocie, niektóre trudności wynikają z tego, jak edukacja jest obecnie zorganizowana. Aby przekształcając przyszłość naprawić niesprawiedliwości, potrzebna jest nowa umowa społeczna na rzecz edukacji. Oznacza to ponowne przeanalizowanie naszych dotychczasowych ustaleń na temat tego, jak współpracować w organizowaniu nauczania i zdobywania wiedzy dla wspólnych korzyści. Oznacza to ponowne przeanalizowanie, dlaczego się uczymy, czego się uczymy, jak nauczamy i uczymy się oraz jak organizujemy przestrzeń edukacyjną.

2 500 uczniów, nauczycieli i rodziców ASPnet z 26 krajów, którzy wzięli udział w globalnych konsultacjach na temat przyszłości edukacji, zidentyfikowało trzy obszary działania, aby edukacja stała się transformacyjna:

- Edukacja sięgająca poza salę lekcyjną: podejście do edukacji obejmujące zagadnienia i działania zorientowane globalnie, ze środowiskami edukacyjnymi obejmującymi dom, szkołę i społeczność, zarówno w świecie analogowym, jak i cyfrowym.
- Współtworzenie edukacji: budowanie przyszłości edukacji poprzez współpracę między różnymi grupami interesariuszy, z naciskiem na wspieranie znaczących i celowych procesów uczenia się i metod nauczania dla wszystkich zaangażowanych oraz kwestionowanie istniejących sztywnych struktur.
- Dobrostan społeczny i emocjonalny: podejście holistyczne, traktujące całościowo ucznia, szkołę, społeczność i szeroko rozumiane środowisko, podejście wykraczające poza priorytetowe traktowanie postępów w nauce i ocen, na rzecz rozwoju strategii umiejętności społeczno-emocjonalnych oraz zasobów, a także możliwości uczenia się ułatwiających dzieciom i młodzieży kształtowanie umiejętności radzenia sobie, zarówno w szkole, jak i poza nią.

Podejście na zasadzie „szkoła jako całość” (WSA) podejście holistyczne, zakładające traktowanie szkoły jako całości, jest szczególnie istotne dla realizacji idei edukacji transformacyjnej w całej szkole i środowisku uczenia się. Nauczanie w szkolnej klasie jest wzmacniane przez formalne i nieformalne komunikaty promujące wartości i działania szkoły. Innymi słowy, uczniowie i inni członkowie społeczności szkolnej żyją tym, czego się uczą i uczą się tego, czym żyją. Oznacza to wspólne i oparte na współpracy działania społeczności szkolnej.

⁸ Raport *Futures of Education* opiera się również na wcześniejszych raportach UNESCO, a w szczególności na ostatnim sformułowanym przez Międzynarodową Komisję Edukacji dla XXI wieku pod przewodnictwem Jacquesa Delorsa z 1996 r., w którym zaproponowano **cztery filary edukacji (uczyć się, aby wiedzieć, uczyć się, aby działać, uczyć się, aby być, uczyć się, aby żyć wspólnie)**. Zostały one również ponownie przeanalizowane podczas **Szczytu Transformacji Edukacji** w 2022 r. i wysunięte na pierwszy plan w **Naszej Wspólnej Agendzie na rzecz Edukacji** Sekretarza Generalnego ONZ Antonio Guterresa.

Program ramowy dla szkół dotyczący wdrażania podejścia do edukacji na zasadzie „szkoły jako całości” został zaproponowany w przewodniku i przetestowany w ramach globalnego projektu pilotażowego, koncentrującego się na zmianach klimatu. W programie przedstawione zostały 4 podstawowe obszary o zasadniczym znaczeniu dla zainicjowania podejścia do szkoły jako całości: (a) Zarządzanie szkołą, (b) Nauczanie i uczenie się, (c) Obiekty i działania oraz (d) Partnerstwa ze społecznością lokalną. Dla ich wdrożenia przewodnik sugeruje utworzenie szkolnego zespołu pracującego nad ciągłym doskonaleniem procesu poprzez staranne planowanie, działanie i bieżącą refleksję dla osiągnięcia holistycznego podejścia do edukacji.

Wdrożenie takiego podejścia wymaga silnej motywacji i dużego zaangażowania ze strony szkoły, a zwłaszcza dyrektorów szkół i nauczycieli, aby je zainicjować i wdrożyć, ale także wytrwale realizować. Praca nad długoterminową transformacją jest niezwykle ważna, ponieważ umożliwia szkole przejście od innowacji do instytucjonalizacji obiecujących praktyk, tj. przejście od działań doraźnych do rutynowych zachowań. Jest to moment, w którym szkoła może podjąć próbę osiągnięcia zrównoważonego rozwoju.

Wysiłki w tym zakresie są podejmowane i muszą być dalej wspierane i badane, aby lepiej zrozumieć i wykorzystać podejście do szkoły jako całości, które niesie z sobą ogromny potencjał w zakresie holistycznej i włączającej transformacji szkolnej, nie tylko w odniesieniu do zmian klimatu, ale także innych globalnych wyzwań, do których odnosi się edukacja na rzecz zrównoważonego rozwoju i globalna edukacja obywatelska.

Przykłady odpowiednich zasobów ASPnet związanych z transformacyjną edukacją na rzecz globalnego obywatelstwa, zrównoważonym rozwojem oraz rozwojem i zrozumieniem międzykulturowym

ASPnet w ramach UNESCO

ASPnet składa się z 12 000 instytucji członkowskich w 182 krajach, koordynatorów krajowych i międzynarodowej jednostki koordynującej (zaznaczonych na żółto na poniższym diagramie). Jako część UNESCO, ASPnet ma możliwość współpracy i budowania partnerstw w ramach UNESCO, w tym z sektorami edukacji, kultury, nauk przyrodniczych, społecznych i humanistycznych oraz komunikacji i informacji, z biurami regionalnymi i terenowymi, z wyspecjalizowanymi instytutami i centrami UNESCO, sieciami UNESCO, takimi jak katedry UNESCO i UNITWIN, geoparkami, rezerwatami biosfery i miejscami światowego dziedzictwa oraz miastami uczącymi się, a także innymi partnerami, takimi jak podmioty ONZ, organizacje międzyrządowe, sektor prywatny i media. Współpraca taka może być inicjowana na wszystkich poziomach (lokalnym, krajowym i międzynarodowym), co może obejmować między innymi budowanie partnerstw:

- między członkiem ASPnet a obiektem UNESCO (np. obiektem dziedzictwa kulturowego lub

rezerwatem biosfery w pobliżu szkoły) lub z inną siecią (np. katedrą UNESCO na uniwersytecie);

- między koordynatorem krajowym ASPnet a placówkami UNESCO, innymi sieciami, biurami terenowymi, instytucjami, centrami itp. w celu zaangażowania członków ASPnet;
- między Międzynarodową Jednostką Koordynującą ASPnet a zespołami UNESCO ds. edukacji i innymi sektorami w siedzibie głównej UNESCO i/lub biurach regionalnych i terenowych, a także instytucjami, centrami, innymi sieciami i placówkami UNESCO.

4. Teoria działania ASPnet

Strategia zawiera teoretyczne ramy programowe działania, mające na celu zdefiniowanie ogólnego wpływu i rezultatów, które mają być osiągnięte przez sieć jako całość, a więc i drogą współpracy członków ASPnet, koordynatorów krajowych, Międzynarodowej Jednostki Koordynującej i partnerów, a także określenie konkretnych wyników i działań, które mają być realizowane przez Międzynarodową Jednostkę Koordynującą ASPnet. Koordynatorzy krajowi są proszeni o opracowanie krajowego planu działania (lub dostosowanie istniejącej strategii lub planu) w celu określenia swoich zamierzonych wyników i działań zgodnie z niniejszą globalną strategią i przyczynienia się do jej ogólnej realizacji⁹. Członkowie ASPnet są proszeni o zapoznanie się z tą globalną strategią i nawiązanie współpracy z koordynatorem krajowym w swoim kraju w celu opracowania i wdrożenia krajowego planu działania oraz, w stosownych przypadkach, zdefiniowania planu działania w szkole.

⁹ W ankiecie 13% krajowych koordynatorów stwierdziło, że posiada krajową strategię, 26% stwierdziło, że posiada strategię, ale jest ona w trakcie (re)budowy, 39% stwierdziło, że nie posiada strategii, ale planuje ją opracować, a 22% stwierdziło, że nie posiada strategii, ale uważa, że jej opracowanie może być przydatne.